

Beslutningsforslag nr. B 69. Fremsat den 24. april 1990 af Frank Jensen (S), Anna-Marie Hansen (S), Erling Olsen (S), Ingerlise Koefoed (SF), Rahbæk Møller (SF), Stillinger (SF) og Lysholm Christensen (KRF)

Forslag til folketingsbeslutning

om forskning i voksenuddannelse og folkeoplysning

Folketinget opfordrer regeringen til at udarbejde en handlingsplan, der sikrer:

- 1) En bred grundforskning om læring og uddannelsesbehov i voksenalderen til belysning af betydningen af uddannelse i voksne menneskers liv og af samfundets behov for og krav til den voksne befolknings kvalifikationer og omstillinger.
- 2) En dybtgående anvendelsesrettet forskning i tilknytning til de store voksenuddannelsesprogrammer både inden for det erhvervs- og arbejdsmarkedsrettede uddannelsesområde og inden for folkeoplysning og almen uddannelse, som kan danne grundlag for udvikling og vurdering af uddannelsesprogrammerne.
- 3) En tværgående udveksling af viden og erfaringer såvel mellem de forskellige uddannelsessektorer indbyrdes som mellem forskningsinstitutioner og de vigtigste centre for udvikling og videnformidling for at sikre en bedre ressourceanvendelse.

Disse formål skal søges sikret gennem en handlingsplan, der omprioriterer og kombine-

rer eksisterende økonomiske og menneskelige ressourcer på følgende måde:

- a) Det pålægges undervisnings- og forskningsministeren at afsætte midler hertil og derved sikre en hensigtsmæssig fordeling af øremærkede midler til styrkelse af grundforskningens miljøer efter forskningsmæssige kriterier.
- b) Det pålægges undervisnings- og forsknings- samt arbejds- og kulturministrene at tilvejebringe midler til en fælles pulje til anvendt forskning inden for ministeriernes rammer under hensyntagen til de forskningsbehov, som knytter sig til ministeriernes ressortområder og særlige uddannelsesinitiativer i de kommende år.
- c) Det pålægges de samme ministre at skabe rammer for en styrkelse af eksisterende netværk mellem forskningsinstitutioner for at sikre en bedre ressourceanvendelse.

Handlingsplanen udarbejdes hurtigst muligt og forelægges for Folketingets Forskningsudvalg.

Bemærkninger til forslaget

I de kommende år vil det danske samfund blive stillet over for fundamentale omstillingsudfordringer, som vil medføre et meget stort pres med krav om at vi i tide får tilpasset prioriteringen af den samlede offentlige og private ressourceanvendelse til de nye forhold.

Intensivering af EF's indre marked og det deraf følgende krav til internationalisering og dynamisering af dansk erhvervsliv er kun det mest åbenbare aspekt af denne udvikling. Ændringen af arbejdsmarkedets adfærdsmønstre og strukturer er snævert forbundet hermed, ligesom den informationsteknologiske revolution først i 1990'erne for alvor forventes at blive gennemgribende i forhold til befolkningens arbejds-, fritids- og kulturliv. Alle faktorer, også kravet om en fundamental miljøforbedrende leve- og produktionsvis, vil øge kravene og udfordringerne til det enkelte menneskes udviklings- og omstillingsevne.

I dette udviklingsperspektiv er det værd at bemærke, at det i 1990'erne og efter år 2000 ikke primært bliver den demografiske udvikling i befolkningen og arbejdsstyrken, der kan bære omstillingen i et tilstrækkeligt tempo. Det må derimod, som erkendt af alle parter i den offentlige debat, blive voksengrupperne generelt, der med voksenuddannelse og folkeoplysning som katalysatorer bliver den store samlede menneskelige ressource, som får pålagt den krævende opgave at forny det danske samfund.

Mange vil blive udsat for egentlige arbejdsmæssige, sociale og personlige tilhørsproblemer i forhold til de kendte mønstre i samfundet.

Det må forventes, at der i de kommende år vil være behov for en massiv ressourcetilførsel til voksenuddannelsesområdet. I løbet af de sidste 10-15 år er der allerede sket en væsentlig udbygning af voksenuddannelserne, såvel de erhvervsrettede som de almene, men det må regnes for givet, at området allerede i midten af 1990'erne udgør en noget større andel af den samlede uddannelsesindeksats i Danmark.

I 1989 udgjorde de samlede samfundsmæssige investeringer i voksenuddannelse og folkeoplysning 6-8 mia. kr. fordelt på en lang række offentlige og private aktiviteter. Samtidig må det erkendes, at der kun

i begrænset omfang foreligger dokumenteret viden eller analyser om anvendelsen af disse ressourcer. I international sammenhæng står Danmark svagt rustet til behovsvurderinger for de kommende års prioriteringer og investeringer i voksenuddannelse.

Der findes eksempelvis kun spredte og ad hoc-prægede undersøgelser af befolkningens udtrykte og reelle behov for ny viden og kundskaber eller oplysninger om, hvordan de mennesker, der i dag bruger enten voksenuddannelserne eller folkeoplysningen får glæde af deres deltagelse. En grundlæggende og dybtgående viden mangler.

Blandt de nyeste eksempler på, hvilke problemer denne manglende forskningstradition har givet anledning til, er det i 1989 igangsatte uddannelsesstilbud for langtidsledige lønmodtagere. Her har man næsten i blinde måttet igangsætte anvendelse af de i alt 1,8 mia. kr. til uddannelsesstilbud uden forudgående viden om de lediges ønsker og forudsætninger eller om arbejdsmarkedets behov i øvrigt. Disse forhold taler deres tydelige sprog.

Der findes ikke nogen simpel model, der kan tilgode en løsning af dette problem, hverken gennem en bevilling eller en ny organisation. Der må i højere grad være tale om at kombinere eksisterende økonomiske og menneskelige ressourcer.

En handlingsplan, der på samme tid sikrer en bred grundforskning, en dybtgående anvendelsesrettet forskning samt en styrkelse af eksisterende netværk, vil således være et væsentligt bidrag til at øge Danmarks omstillingsevne.

Bemærkninger til de enkelte punkter

Ad pkt. 1

Forudsætningen for at sikre grundforskningsmiljøer er en temmelig langsigtet institutionel opbygning. Udviklingen af egentlige grundforskningsmiljøer skal fremmes på de forskningsinstitutioner, der har et grundlag herfor, i første række Københavns Universitet, Danmarks Lærerhøjskole, Roskilde Universitetscenter og Ålborg Universitetscenter. Det kan ske gennem en tilførsel af øremærkede midler til forsk-

ningsområdet og gennem omprioritering af institutionernes eksisterende midler.

Forskningsinstitutionernes omstillingsmuligheder inden for de humanistiske og samfundsvidenskabelige områder er begrænset af store nedskæringer. Derfor bør udviklingen af grundforskningsmiljøer sikres gennem et særligt program, som formidles gennem Undervisnings- og Forskningsministeriet. Der foreslås afsat 5 mio. kr. pr. år til straks at tilføre et antal forskningsårsværk, som efterhånden indlægges i institutionernes normale budgetter. Der foreslås desuden inden for eksisterende stipendieprogrammer etableret en intensiveret forskeruddannelse, som fra 1994 kan danne baggrund for en yderligere udvidelse af forskningsindsatsen gennem et tilsvarende antal årsværk.

Ad pkt. 2

Der foreslås etableret en pulje af forskningsmidler fra de tre ministerier, som har et direkte ansvar for voksenuddannelse, nemlig Undervisnings- og Forsknings-, Arbejds- og Kulturministerierne. Denne pulje tilvejebringes ud fra eksisterende forskningsmidler i de pågældende ministerier gennem afsættelse af midler til forskning inden for større uddannelsesprogrammer og eventuel suppleret med en særlig bevilling til formålet.

Puljedannelsen skal medvirke til en mere langsigtet og koordineret opfyldelse af de behov for anvendelsesorienteret forskning, udviklingsarbejde og evaluering, som de pågældende ministerier i øvrigt gerne ser fremmet. Der søges tilvejebragt i alt ca. 20 mio. kr.

pr. år Disse midler udmøntes i langsigtede forskningskontrakter med institutioner, der kan påtage sig anvendelseorienteret forskning.

Den konkrete administration af bevillingen, herunder godkendelse af forskningsprogrammer og indgåelse af aftaler med forskningsinstitutioner, bør varetages af en mindre programkomité, bestående af personer med forskningsbaggrund under ansvar over for de finansierende parter og med rådgivning fra et bredere udvalg med repræsentation af forsknings- og udviklingsinstitutioner og af de vigtigste interessenter i forskningsområdet, som også omfatter arbejdsmarkedets parter.

Ad pkt. 3

De eksisterende netværk mellem de fire grundforskningsmiljøer ved de i bemærkningerne ad pkt. 1 nævnte forskningsinstitutioner samt Socialforskningsinstituttet, Udviklingscentret for Folkeoplysning og Voksenundervisning, Statens Erhvervspædagogiske Læreruddannelse og Danmarks Teknologiske Institut udvikles til et fast samarbejde, som:

- indgår i et rådgivende udvalg omkring anvendelsen af midler til anvendt forskning,
- danner baggrund for formidlings- og udviklingsopgaver i forhold til uddannelsessystemet,
- varetager en koordination og erfaringsudveksling mellem de mange forsøg, udviklingsarbejder, evalueringer, udredninger og forskningsprojekter, som gennemføres inden for de respektive områder,
- øger kontakten til internationale samarbejdspartnere.